

Unde a învățat artă Michelangelo?

De dragul ei, Roma a fost lăsată să ardă din temelii iar Michelangelo și Rafael îi datorează gloria lor. Nu este vorba despre o muză feminină, ci despre casa secretă a împăratului Nero! De Diana-Florina Cosmin

Există momente în viață după care știi sigur că percepția ta asupra artei și a lumii în general nu va mai fi niciodată aceeași. Prima oară când am pus piciorul în Domus Aurea, în 1999, la câteva luni după ce fusese oficial deschisă turiștilor răbdători înscriși cu luni înainte pe listă, am știut că trăiesc un astfel de moment. Un fel de scurtcircuit pentru care cărțile de istorie, albumele de artă și nici chiar contemplarea, pe viu, a celor mai frumoase obiecte de artă ale lumii nu au

cum să te pregătească. Casa lui Nero nu este specială doar pentru că încăperile ei stau în picioare de la anul 64, nici pentru că ar fi tocmai pretextul legendar pentru care împăratul a dat foc Romei (pentru a putea face loc planurilor sale arhitecturale îndrăznețe), nici măcar pentru faptul că este, oficial, prima „casă de petreceri” din istorie, în ale cărei 300 de încăperi împăratul Nero își distra oaspeții. Este specială pentru că îți schimbă fundamental viziunea asupra artei Renașterii și a unor

opere monumentale pentru care milioane de turiști stau la coadă, ca niște soldăței cumiți, fie ger, ploaie sau caniculă.

UN DÉJÀ-VU. De la primul contact, în 1999, am mai revizitat casa de petreceri a lui Nero de câteva ori și am îndemnat zeci de persoane să-i treacă pragul, chiar și pe cei care se lăudau că știu Roma ca pe propriul buzunar, dar care nu-i cunoșteau și cel mai bine păstrat secret. Un singur răspuns continuă să-mi scape printre degete și

nici nu mai am speranțe să-l prind vreodată, de câte ori cineva mă întreabă dacă ar trebui să vizitez mai întâi Vaticanul și apoi Domus Aurea sau invers. Nu există o „rețetă” pentru că impactul va fi, oricum, la fel de puternic. În cazul meu, întâmplarea a făcut să vizitez întâi Muzeele Vaticanului și abia apoi Domus Aurea, iar senzația a fost de „déjà-vu”. Un déjà-vu în sens invers, având în vedere zecile de secole trecute între cele două. Stucaturile de pe holurile monumentale de la Musei Vaticani se regăsesc în casa lui Nero. Sculpturile grotești

Este șocantă acuratețea cu care Michelangelo și Rafael au reprodus elemente din casa lui Nero

cu îngeri stilizați; pereții albi, delimitați în „tablouri” sau „medalioane” pictate cu detalii și înfloriri apar, mai întâi, pe pereții „Casei de Aur”. Până și „Laocoon și fii săi”, una dintre sculpturile pe care le-aș recunoaște dintr-o mie, a pornit din catacombele de la Domus Aurea.

Faptul că Renașterea a însemnat, la vremea sa, o reîntoarcere la valorile Antichității nu mai reprezintă un mister sau un șoc pentru nimeni. Șocantă și răscolitoare este, însă, acuratețea cu care motivele antice au fost preluate de către marii artiști ai omenirii, inclusiv Michelangelo și Rafael și semnificația pe care o capătă, brusc, clișeul conform căruia „nu mai e nimic nou de inventat pe lume, totul a fost deja descoperit”. Ghirlandaio, Pinturicchio sau Filippino Lippi, chemați la Roma în 1480 de către Papa Sixtus al IV-lea pentru a decora Capela Sixtină, au fost profund influențați de modelele din Domus Aurea, pe care le priveau ca un simbol al imaginației libere și neîngrădite. Giovanni da Udine, a cărui semnătură apare, de asemenea, în Domus Aurea, a realizat apartamentele Cardinalului Bibbiena de la Vatican reproducând, element cu element, camerele de la Domus Aurea. După ce am explorat Casa de Aur, nicio capodoperă a Renașterii nu mi-a mai părut vreodată „la prima vedere” iar senzația nu mă părăsește nici la zece ani de la prima vizită.

Intrarea în Domus Aurea se face prin ruinele Băilor lui Traian, care au fost construite peste Domus Aurea la câțiva

Statuia unei muze romane încântă, după mai bine de o mie de ani, vizitatorii „Casei de Aur” a lui Nero

Elementele artistice care împodobesc încăperile din Domus Aurea se regăsesc în operele Renașterii

ani după moartea lui Nero, iar camerele pornesc, asemeni unor raze, dintr-o încăpere octogonală. Un model arhitectural care se regăsește și în multe dintre proiectele de construcție ale zilelor noastre.

MARCHIZUL DE SADE E AICI. După peste o mie de ani în care Domus Aurea rămăsese ascunsă sub pământ, descoperirea a venit întâmplător, când un tânăr aristocrat al secolului al XV-lea a căzut printr-o fisură în pământ direct în casa lui Nero. Ulterior, tinerii artiști din Roma –inclusiv Michelangelo și Rafael – au început să intre în grottele lui Nero alunecând pe frânghii și scrijelindu-și numele pe pereți cu aceeași ambiție cu care liceenii zgărie lemnul băncilor de școală pentru ca posteritatea să

știe că „X a fost aici”. Încă o dovadă palpabilă, dacă mai era necesar, a faptului că Renașterea s-a născut în grottele lui Nero. Conform revistei British Archeology, însuși numele Marchizului de Sade a fost găsit mângălit pe o frescă din Domus Aurea.

Arheologul britanic Andrew Wallace-Hadrill declara că petrecerile lui Nero erau atât de spectaculoase și de populare încât chiar și la 300 de ani de la moartea lui, la reprezentațiile publice din Roma se distribuiau suveniruri cu emblema sa, în amintirea distracțiilor de pe vremuri. „Nero a fost cel mai mare showman al istoriei”, afirma, mai în glumă, mai în serios, britanicul. Controversat, nebun sau genial, un lucru este sigur: după Nero, lumea nu a fost și nici nu va mai fi vreodată aceeași. **F**